

• FØROYA • SOCIAL DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 23.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 30 øyr. á forsiðuni,
20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fest
avsláttur í prísnum.

Tírsdag hin 4. juni 1934.

Kostar kr. 1,50 fjóðringsárið — Porto. Blaðið
verður bílagt á postinum, brévsavarnið
og skrivstovuni. Telf. 143.

8. árg.

Útferðin til Keypmannahavnar.

Hósdagin hin 7. juni fara teir seks útsendingarnir hídani til Keypmannahavnar at tingast við danska stýrið um okkara framtíðar stöðu til Danmarkar. Tað hevur verið og er nær ein undarlig bakvend hugsan, at vit í tað heila tikið tala um okkara stöðu til Danmark, og so leingi vit gera tað, kemur einki skil á. Her eru ikki meir enn tveir vegir at ganga: frá ella hjá. Nú fara teir, menn úr trimum politiskum flokkum, og hava uttan iv neyvan talað saman um, hvat ið er at gera, at samráðast um, hava ikki bjóðað til fundar og sagt í fólk, hvors útsendingar teir eru og hvors slarv teir eru settir at rokja, frá hvat teir ætla at siga og gera — so koma teir aftur, og kunna siga sum konan: »Jeg haver været hos Paven i Rom, jeg var fast værre, jeg fra hennem kom«. Ti hvat skal danska stýrið, sum altíð veit, hvat tað vil, gera við ein soverðan flokk av »parlamentaríkarum«, sum melur eins og hovuðsólaseyður hvør um annan, og har tann eini ikki veit, hvat annar ætla.

Men eitt má ikki iv verða um, og tað er, at hin socialdemokratisk sendimaðurin, áður hann fer ella samstundis við at hann fer, í hesum blaði gevur eina fullfíggaða, klára, skiljuga frágreiðing viðvíkjandi síni ætlan við ferðini. Tað mugu vit socialdemokratar krevja av honum, um hann ikki ger tað ókravdur — hvat vit allir hugsa, hann ger.

Hvat ríkisstýrið vil seta fram til viðgerðar, vita vit ikki, ti einki uppskot frá teimum er komið til okkum Føroyingar, men verður tað hitt í 1931 framsetta figgaruppskotið — »finansplanen« — kann einki úrslit ventast, ti við tað er ivaleyst einki at gera.

Her má nakað heilt annað koma til viðgerðar. Eg segði fádni: »æntin frá ella hjá«, ti tann stöðu, sum nú er, kann ikki longur halda, hon er »hvorki fuglur ella fiskur«, hon er líka ónýttandi fyri báðar partar, fyri okkum og tað land, vit standa saman við.

Eg trúgvi ikki uppá, at vit, sum búgva her so langt burturi frá øllum øðrum fólki, úti í tí villa havi, verða mentir at standa heilt einsamallir, loystir frá øllum figgarligum sambandi við nakað annað fólk. Havið er ótrúgvur vinur; mangan var hann okkum góður og gav okkum stórar gávur og lón fyri

okkara harða strev, men so tók tað seg aftur lout, og tey offir av forum og mannalívum, tað kravdi, vóru mangan stór. Land okkara er fátækt, og um vit flugu alla okkara jörð til ognar og flugu hana stýrda og hagreidda á besta hátt, so er tað ið ein stórur spurningur, um vit vóru mentir at greiða øll okkara viðurskifti sjálvir.

Hitt alternativ, hjá, vil so verða at hyggja at. Vit kunnu ikki verða við at verða hjá Danmark á sama hátt sum vit hava verið, ti tann verðan hjá er meiri eitt eitt enn nakað annað, tað er hvorki samband ella sjálvsýri ella nakað, sum við navni kann nevast. Tað er ein serstöða, sum ongum líkist og sum eingin er glaður við.

Fyri mær sýnir tað seg soleiðis, at vit bara hava ein veg at ganga: Saman við Danmark út í eitt og alt, somu rættindi og somu pliktir, tí tá hava vit nakað at krevja, við tað at vit rinda okkara part; tá er ál-musskenslan burtur, tá eru við bóm í húsinum og ikki longur tað, sum Danir rópa »fattig Skægtning i Familien«, eitt sum fær matin inn í munni — men sum øll ynskja langt burtur, um tey enn lást blið.

Sum sagt, »her er Rhodus — her skal leypast«, her kann ikki bíðast longur, vit mugu fáa eina avgerð; og hesir mennirnir, sum nú fara, mugu siggja tað klárt, at her má gerast nakað, og her má gerast tað, sum er tað einasta rætta. Teir mugu ikki koma aftur »sum av torvheiði«, so vit annað hvørt fáa eitt lógting aftur í ár við orkusleysum stríði um alt og einki, ella eina lógtingsupplýsing við nýggjari valosing til unga verðsins nytta — men stóra útreiðslu.

Nú má lopið gerast — frá ella hjá! Her er einki annað at gera, eingin onnur leið at ganga. — Skuldi nakar farið at tala um okkara nationalu viðurskifti í hesum viðfangi, so vilja tey ikki nevast av tí, tað vita vit, tað kenna vit úr Suðurljótlandi — og sum gamli Grundtvig segði: »Frihed for Løke saavel som for Tor«.

Gamal Føroyingur.

Kunngering.

Allt, sum ein vil hava inn í blaðið — frároknað betaltar kunngeringar — skal sendast til blaðstýraran.

Allt tilfar skal helst vera komið inn leygardag.

Blaðst.

RITA SÆBESPAANER
til al finere Vask.

De kejserlige Harmonikavirtuoser.

I danskum blóðum skrivast:
En gul Ford kørte i Aftes op
foran »Højskolehjemmets« Dør.
Ud steg de kejserlige Harmoni-
kavirtuoser Gellin og Borgstrøm.
De har for Tiden opslaaet deres
Hovedkvarter paa Grand Hotel
i Aabenraa, hvorfra de farer
rundt og gor Sønderjylland
usikker. Tirsdag optraadte de
paa »Teatret« i Aabenraa, i Af-
tes i Haderslev, i Dag gaar Tu-
ren til Sønderborg.

Danmark- og Islands-Tournéen
begyndte for et Par Uger siden.
Det er vor Hensigt, fortæller
Stockholmeren Herman Gellin, at
tage op til Saguenay, naar vi har
berejst Landet her. For vi star-
tede denne Tourné kom Borg-
strøm og jeg lige fra Frankrig.

Da Staviskys Teater blev lukket.

— Vi var engageret af Slavisky
til at optræde i to Maaneder paa
hans Teatre. Vi begyndte paa
»Empire« i Bordeaux, men da vi
havde spillet 3 Aftener og kom
om Morgen den fjerde Dag
for at øve os, var der slaaet en
Seddel op paa Døren. Stavisky
havde skudt sig, og Teatret var
blevet lukket. Saa vidste vi ikke
bedre Raad end at starte Vog-
nen og køre til København.

— Har de spillet længe?

— Siden jeg var 6 Aar. Jeg fik
en Harmonika forer af min
Fader. Han havde haft den hjem
fra Amerika. 10 Aar gammel op-
traadte jeg første Gang og vandt
1. Præmie i en Konkurrence.

— Og Borgstrøm?

— Ham traf jeg for 17 Aar
siden i København. Siden har
vi slaaet os sammen.

Hvorledes Gellin og Borgstrøm blev kejserlige Harmonikavirtuoser.

— Hvorfor har De Titlen »kej-
serlige Harmonikavirtuoser«?
— Det er Ekskeiser Vilhelm,
der har givet os den. I 1924 var
vi indbudt til at spille i Dorn.
Der var vel samlet henvend
Hundrede Mennesker hos Kejs-
eren. Da vi Aaret efter var i
England sendte vi ham en Hil-
sen paa hans Fødselsdag, og nogen
Tid efter modtog vi to Billeder
med hans egenhændige Under-
skrift og Diplomer, hvorved vi
udnævntes til kejserlige Harmo-
nikavirtuoser.

Fremtidsplaner.

Det er vel vanskeligt nu at faa
Lov til at optræde i Udlandet?

— Ja, den ene Forhindring
baerner sig op efter den anden.
Naa, foruden i Danmark og paa
Island ken vi dog faa Lov at
spille i Sverige og Færoeerne.

Trods Sænkning af de med
at faa Indrejsetilladelse er det
vort Haab, naar Islandstournéen
er sluttet, at kunne tage en Tur
til Amerika, hvor vi vil optræde
i de danske og svenske Foren-
inger. Men det er endnu kun Frem-
tidsplaner. Foreløbigt turnerer
vi i Provinsen, og 2. Paaskedag

har vi lejet Odd Fellow Paakets
store Sal i København.

OKKURT um 12. juni koma
hesir báðir harmonikaspæl-
ararnir higar.

Fyrr spældi annarhvor drongur
her á harmoniku. Út og inn, út
og inn varð hon drigin, so bjøl-
gurin tivaði, og hon hvein, so
hvør ketta í nánd leyp av stað
í oði og hundarnir settu seg at
fúta afturimóti.

Ikki kann sigast, at tað var
leskiligur drykkur fyri eina mu-
sik-lyrsta sál at hoyra hella
jarmandi harmonikaspæl, men
hann ið spælur heldur seg altíð
sjálvur gera tað mest fullkomna,
altíð. —

Tað harmonikaspæl, vit sigast
at skulla fáa at hoyra her um
einar fjúrtan dagar, verður av
einum øðrum slag; tað verður
ikkí langt-drignir sálmanótar
(spældir eftir harmonikanótum)
ella »paa grønklædte Bakke...«
nei, nei, tað verður Wagner og
aðrir stórir tónayrkjarar.

Fleiri her kenna kanska eitt
sindur til spæl teirra av grammo-
fonplátum og frá radio. —

So gleða vit okkum til eitt
stuttligt kvöld!

Eru vit við at ganga sama vegin?

Harri blaðstjóri!

I nr. 21 av tygara blað, har
aðalinnihaldið av lækna frá Jo-
hanne Christiansens radiofyr-
lestri stendur at lesa, skoyta
teygum upp: »Hesi orð úr henn-
ara radiorøðu eru verd at leggja
sær í minni og taka inn at sær,
eisini hjá okkum, tí vit eru við
at ganga sama vegin. . . »Teir
selja mjólkina, eggini og kjotið
og keypa doklara og medisín
fyri pengarnar.«

Hesi orð eru verd at geva gætur.
Verður kannað eftir og roknað
út, hvat vit lata av pengum fyri
doklara, hospital og medisín,
verða tolni so stór, at mangur
ógvast.

Vit eru fegin yvir at hava døg-
ligar lækna og unna teimum
góða lón; men tá ið sagt verður
at tað eru teir, sum koma upp
um 25—30 túsund krónur árliga,
ljóðar tað ótrúligt, men er nokk
ikkí skeivt.

Okkara stóru sjúkrahús í Havn
og Klakksvík er javnan yvirfyllt,
og tó standa tey seg út av lagi
ílla. Og sjúkrakassarnir stríðast
við vaksandi útreiðslur, so at tað
vanliga limagjald á ymsum stöð-
um ikki slær til. At tær komu-
munala útreiðslur til lækna
sjúkrahús og sjúkrakassar liggja
sum tungar byrðir á kommu-

num, serliga á teimum, sum hava
stuttan veg til lækna og sjúkra-
hús, er hvørjum manni kunnugt.

Hettar eru viðurskiftir, sum
øll hugsandi fólk eiga at geva ans.
Og eru hettar ikki talandi døm-
ir, sum siga okkum at vit eru
við at ganga sama vegin?

Men hvat siga okkara lækna?

Mær tykir, at teir siga óviltið.
Teir eru yvirhoyr menn, sum
merkiliga litið greiða frá teirra
starvi.

Tað fer ikki at bera til flongd-
ini.

Eftir míni hugsan eru teir
ikkí bert settir til at hjálpa teim
sjúku, men eisini til at hjálpa
teim frisku til at halda seg frísk
og vegleiða tey til at verja sína
heilsu.

Úr útheiminum hoyra vit, hvat
gjort verður at læknum, skúla-
læknum, fyri í allar mátar at ansa
eftir skúlabørnunum og hjálpa
teimum, ið torva hjálp. Mær
kunnugt vitja lækna í Føroyum
ikkí inn um skúlagott uttan til
at koppseta.

Einn haldari.

Heimavirkisframsýn- ingin í Finlandi.

Hin 12. juni fer harra H. M.
Debes hídani til framsýningina.
Hetta er hin fjórða av teim
heimavirkisframsýningunum, ið
nordandlandsfólkini hava fingið
í lag. Hin fyrsta varð hildin í
Svøríki í 1925, onnur í Noregi
— Bergen — í 1928, og hin
tríðja í Keypmannahavn í 1931.

Henda framsýningin verður
hildin í Helsingfors á Tavast-
hus og verður opnað fyri fólk
17. juni. — Aftaná at framsýn-
ingin er endað, verður gjørd
ein ferð við »bile« til ymis minn-
isverð stöð í »de tusen sjøers
lande«, har luttakarnir fáa at
siggja tað nógv, sum hella
landið eigur av vakurleika og
sjáldsomum húsum, borgum og
ollum tí, sum mannahond og
menniskjaandi hevur skapað.

Tað vil ivaleyst hava stóran
tyðning fyri okkum, at ein Fø-
royingur er bjóðaður við, og at
tað er ein maður, sum hevur
sýnt so stórt ídni og so stóran
ans fyri føroyskum heimayrki.
Á framsýningini í Keypmanna-
havn hava føroyskir lutir, t. d.
sjarir og tryggjar vunnid nógvan
heidur og funnið nógvan keyp-
arar, og stór møgulegheit er fyri,
at føroyskar tryggjar, kanska
serliga grovar, kunna vinna inn
á marknaðin har. Men sjálvsagt
krævist gott, hampuligt, arbeðið.
Finland hevur kaldan vetur, og
hin føroyska grova tryggjan er
ein góður hjálvi. — Tað er av
stórum tyðningi, at vit kunna